

Äänekosken kaupunginvaltuustolle

ARVIOINTIKERTOMUS

VUODELTA 2018

Kuva: Pekka Ouli, Rantapuisto

Äänekosken kaupunki
Tarkastuslautakunta
28.5.2019

Sisällys

Sisällys	1
1 Tarkastuslautakunta	2
2 Tarkastuslautakunnan toiminta	2
3 Sidonnaisuusilmoitukset	3
4 Jälkiseuranta.....	4
5 Taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi.....	5
6 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	6
7 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta.....	10
8 Henkilöstö	10
9 Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	11
10 Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointi	11
11 Yhteenveto	11
12 Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle.....	12

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGIN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA

I Tarkastuslautakunta

Kuntalain 121§:n perusteella on Äänekosken valtuusto asettanut tarkastuslautakunnan vuosien 2017-2020 hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet valtuustokaudella 2017–2021 ovat:

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Pekka Ouli, puheenjohtaja	Pentti Salminen
Olli Jämsen, varapuheenjohtaja	Martti Isoviita
Vappu Kautto	Merja Pekkala
Minna Kuusjärvi	Paul Lilienkampf
Tuula Lehtonen	Mari Paananen
Erkki Pönkänen	Marko Nykänen
Harri Saastamoinen (14.9.2018 saakka)	Marja Kolari
Marja Kolari (17.9.2018 alkaen)	Paula Forsgren
Hilkka Vepsä	Liudmila Pöyhönen
Jari Väätäinen	Sami Mertaniemi

Valtuusto on valinnut kuntalain 122§:n mukaiseksi tilintarkastusyhteisöksi BDO Auditor Oy:n, joka on nimennyt vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT, HT Jukka Vuorion, toimi myös lautakunnan sihteerinä. JHT, HT Jukka Vuorio toimi tehtävissä 24.9.2018 saakka.

Tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy on nimennyt vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT, HT Lilja Koskelon 25.9.2018 alkaen. Lautakunnan sihteerinä on toiminut tarkastaja Sanna Niemi 25.9.2018 alkaen.

Tilintarkastaja on raportoinut suorittamistaan tarkastuksista tarkastuslautakunnalle ja antanut kuntalain 125 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus on ollut lautakunnan käytössä tätä arviointikertomusta laadittaessa. Konserniyhtiöiden vastuullisina tilintarkastajina ovat toimineet JHT, HT Lilja Koskelo, BDO Auditor Oy:sta ja HT Heidi Rimpilä BDO Oy / BDO Auditor Oy:sta.

2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Arviointikertomuksen 2017 jättämisen jälkeen lautakunta on kokoontunut yhdeksän kertaa. Vuoden aikana lautakunnan työskentely painottui Kasvun ja oppimisen ja Teknisen toimen toimialaan lähinnä vuoden 2017 arviointikertomuksessa esiintuotujen havaintojen osalta sekä konsernitavoitteisiin.

Lautakunta on kuullut seuraavia henkilöitä:

- kaupunginjohtaja Matti Tuononen
- talousjohtaja Tapani Hämäläinen
- toimistosihteerit Tuula Ruuska
- tekninen johtaja Tommi Rautjärvi
- laatuasiantuntija Reijo Himanen
- koulukuraattori Taina Laitinen
- opetus ja kasvatusjohtaja Ville Härtsiä
- kuraattori Taina Laitinen
- perusturvajohtaja Saara Kuusela
- päiväkodin johtaja Merja Salminen
- vs. vapaa-aikapalveluiden johtaja Jukka-Pekka Pohjolainen
- henkilöstöjohtaja ArjaLeena Kriivarinmäki
- toimialajohtaja Markku Rautiainen

Tarkastuslautakunta on vuoden 2018 arviointia varten vierailut seuraavissa Äänekosken kaupungin eri toimipisteissä

- 11.12.2018 Mikonpuiston päiväkotit
- 16.4.2019 Honkolan koulu

Kuva. Tarkastuslautakunta 2019

Yläriivi vasemmalta: Tuula Lehtonen, Erkki Pönkänen, Minna Kuusjärvi
 Alarivi vasemmalta: Vappu Kautto, pj. Pekka Ouli, Hilikka Vepsä
 Kuvasta puuttuvat: vpj. Olli Jämsén, Marja Kolari, Jari Väätäinen

3 Sidonnaisuusilmoitukset

Vuoden 2015 kuntalain (410/2015) hallintoa ja johtamista koskevat säännökset tulivat voimaan 1.6.2017 lukien. Lain 121.1 §:n ja 5 kohdan mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä

on valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuusrekisteriasioissa tarkastuslautakunnassa on ollut kuultava toimistosihteeri Tuula Ruuska.

Tarkastuslautakunta käsitteli ja hyväksyi Äänekosken kaupungille toimitetut 54 sidonnaisuusilmoitusta ja päätti toimittaa ne valtuustolle tiedoksi. Kaikki ilmoitusvelvolliset toimitivat ilmoitukset.

4 Jälkiseuranta

Kaupunginvaltuusto on 11.6.2018 (21 §) tekemällään päätöksellä velvoittanut kaupungin hallituksen antamaan selvityksen vuoden 2017 arviointikertomuksen yhteenvedossa esitettyjen havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä. Tarkastuslautakunta on 16.10.2018 (48 §) käsitellyt kaupunginvaltuuston 11.6.2018 (21 §) päätöksen muotovirhettä, jossa kaupunginvaltuuston ehdotus ei aivan vastaa tarkastuslautakunnan ehdotusta. Kaupunginhallitus on antanut selvityksen 22.10.2018 (265 §). Kaupunginvaltuusto on 12.11.2018 (71 §) tekemällään päätöksellä käsitellyt kaupunginhallituksen antamaan selvityksen vuoden 2017 arviointikertomuksessa (yhteenvedossa) esitettyjen havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä. Selvitys on käsitelty tarkastuslautakunnassa 20.11.2018. Selvityksen oikeudellinen perusta on kuntalain (410/2015) 121 §:n 5 momentin säännös, jonka mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunnan kannanotto hallituksen antamaan selvitykseen

Tarkastuslautakunta on vuoden 2017 tarkastuskertomuksessa kiinnittänyt huomion erityisesti seuraaviin asioihin: **Henkilöstön sairauspoissaolot** erityisesti perusturvan toimialan hoito- ja avustavan hoitohenkilöstön osalta, **Nuorison tila ja nuorille perheille suunnatut palvelut, Mielenterveys- ja päihdepalvelut, Aikuissosiaalityö ja lastensuojelu, ja Arjen tuen palvelut.** Tarkastuslautakunta on lisäksi 2017 tarkastuskertomuksessa todennut odottavansa edelleen **Kiinteistöohjelman** valmistumista. **Talousarvion seurannan ja noudattamisen** osalta tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota toiminnallisten tavoitteiden mittariston luettavuuden parantamiseen sekä siihen, että talousarviomäärärahojen valvontaa tulisi parantaa.

Tarkastuslautakunta toteaa kannanottonaan, että edellä mainittujen Perusturvan alueen palveluiden kehittämistä on toteutettu niin sisäisenä työnä kuin laaja-alaisena yhteistyönä eri toimijoiden välillä alueellisesti ja Keski-Suomessa. Tarkastuslautakunta seuraa edelleen kehittämistyön etenemistä mainituilla alueilla.

Tarkastuslautakunta merkitsee, että kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 12.11.2018 **Kiinteistöohjelman. Talousarvion seurannan ja toteuttamisen osalta** kaupunginhallitus toteaa, että valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja niiden mittarit on esitetty talousarviossa ja tilinpäätöksessä kaupunkiorganisaation yhteisissä tuloskor-teissa ja edelleen niistä johdetuissa vastuualueiden tuloskor-teissa. Tuloskorttien sisältöön ja luettavuuteen on kiinnitetty huomiota ja vuoden 2019 talousarviovalmistelussa tulostavoitteiden ja mittareiden määrää on pyritty supistamaan ja pyritty keskittymään toiminnallisesti ja strategisesti merkittävien tavoitteiden seurantaan ja niiden mittaamiseen. Johtoryhmässä

on kiinnitetty erityistä huomiota kuukausittaisen toiminnan ja talouden raportoinnin yhteydessä vastualueen määrärahan riittävyyteen. Määrärahasta vastuussa olevia esimiehiä on ohjeistettu viipymättä käynnistämään toimenpiteet mahdollisen poikkeaman korjaamiseksi. Merkittävät määrärahamuutokset on tuotava valtuuston käsittelyyn tilikauden aikana.

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen jo tehtyihin toimenpiteisiin ja jatkaa seurantaan tehtäväänsä mukaisesti ja pitää tärkeänä, että toiminnallisten tavoitteiden mittarien luettavuutta parannetaan edelleen.

5 Taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tilikauden ylijäämä on 0,61 milj. euroa. Tilikauden tulos on 6,89 milj. euroa huonompi kuin vuonna 2017. Vuosikate on 9,53 milj. euroa, mikä on 2,33 milj. euroa pienempi kuin muutetussa talousarviossa. Vuoteen 2017 verrattuna vuosikate on 6,63 milj. euroa pienempi (-41 %).

Verotulot olivat 75 milj. euroa ja ne vähenivät vuoteen 2017 verrattuna noin 1,6 milj. euroa. Valtionosuudet olivat 43,2 milj. euroa, joka on noin 1,5 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Toimintatuotot olivat 17,8 milj. euroa (ulkoinen) ja vähennystä oli edelliseen vuoteen verrattuna noin 4,2 milj. euroa (-19,2 %). Toimintakulut olivat 128,3 milj. euroa (ulkoinen) ja vähennystä oli edelliseen vuoteen verrattuna 0,5 prosenttia (noin 0,6 milj. euroa). Poistot olivat noin 8,8 milj. euroa ja ne olivat 0,26 milj. euroa suuremmat verrattuna vuoteen 2017. Edelleen lisäpoistoja tehtiin käytöstä poistettavista rakennuskohteista 1,9 milj.

Kaupungin tuloveroprosentti oli 21,50 vuonna 2018. Kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti vuonna 2018 oli 19,86, Keski-Suomessa vastaava luku oli 20,53.

Kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaan vuoden 2018 talousarvio oli valtuustoon nähden sitova vastuualueetasolla. Kaupungin organisaatio on jaettu 26 eri vastuualueeseen. Vastuualueetasolla talousarviossa pysyttiin tai talousarvio alitettiin 21 vastualueen osalta, ja puolestaan 5 vastualueen osalta talousarvio ylitettiin.

Merkittäviä (yli 50 000 euron) talousarvion ylityksiä oli 2 kpl: keskushallinnon muun toiminnan vastualue (77 000 euroa) ja kasvun ja oppimisen vastualue (291 000 euroa). Muut ylitykset olivat tarkastuslautakunta (5 000 euroa), maankäyttöpalvelut (17 000 euroa), vapaa-ajanpalvelut (21 000 euroa), kansalaistoiminta (12 000 euroa) ja kirjasto (33 000 euroa).

Tilikauden tulos on 0,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Tilikauden ja edellisten vuosien ylijäämä kasvoi 7,9 miljoonasta eurosta 8,5 miljoonaan euroon eli 449 euroon asukasta kohden. Toimintakulut olivat yhteensä 128,3 (edellisenä vuonna 123,5) miljoonaa euroa, missä kasvua 3,9 prosenttia. Toimintatuotot olivat 17,8 (22,7) miljoonaa euroa, jossa laskua 4,2 prosenttia.

6 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Yleistä

Tarkastuslautakunta edellyttää, että toiminnallisten tavoitteiden mittariston luettavuutta kehitetään edelleen talousarviossa ja tilinpäätöksessä.

Sosiaalipalveluiden osalta tarkastuslautakunta pyytää kiirehtimään asiallisten työtilojen hankkimiseen sosiaalipalveluille. Terveet ja yhtenäiset työtilat lisäävät palveluiden toimivuutta ja asiakkaiden palvelun sujuvuutta. Toiminnan tuloksellinen ja toiminnallinen järjestäminen edellyttää, että nämä asiat laitetaan kuntoon.

Perusturva

Sosiaali- ja terveystaloudet

Terveyskeskuksen sairaalan kuormitus on ollut n. 108 %. Sairaalan ylikuormitus on jatkunut jo kahden vuoden ajan. Sairaalan hoitopaikkaluku on kuluvan vuoden ajaksi nostettu 40:sta 45:een. Sairaalaan on lisäpakkojen vuoksi määräaikaisesti palkattu 3 sairaanhoitajaa ja 2 fysioterapeuttia. On käynnistetty Vuosi sairaalan kehittämiseksi työ, jonka päätavoitteena on, että sairaalan paikkaluku on 40 vuoden 2020 alusta lukien. Terveyskeskussairaalan profiili on tk-sairaالاتasoinen akuutti hoito ja kuntoutus. Sairaalaan tulevat potilaat ovat usein huonokuntoisia eikä heidän kotiuttamisensa sairauden hoidon jälkeen onnistu. Sairaalaan jatkohoitoon, lähinnä Arjen tuen hoitoyksiköihin odottavia on sairaalassa viikoittain 5-8.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota riittävien tehostetun palveluasumisen paikkojen saamiseen Arjen tuen palveluihin, jotta terveystalouden paikkaluku voidaan vakiinnuttaa 40 akuuttipaikkaan. Paikkamäärän suunnittelussa on otettava pitkäjänteisesti huomioon vanhusväestön määrän kasvu tulevina vuosina niin, että laitos- ja tehostetun palveluasumisen paikkoja on tarjolla n. 8-9 %:lle yli 75-vuotiaiden määrästä. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon riittävän ja ammattitaitoisen henkilökunnan rekrytoinnin tarve ja saatavuuden turvaaminen. **Kotihoidon** resurssointi ikääntyvien ihmisten avun, hoidon, hoivan ja kuntoutuksen tarpeisiin monipuolisesti vastaavien käytäntöjen kehittämistyötä tehdään ja sille tulee antaa riittävä painoarvo niin henkilöstön määrän kuin osaamisen suhteen. Hyvällä kotihoidolla voidaan ehkäistä ympärivuorokautisen hoidon tarvetta.

Vastaanottotoiminnassa on juurrutettu päiväpoliklinikkamalli, joka on vähentänyt ensiapuun hakeutumista entisestään. Terveystaloudslääkäreiden rekrytoinnissa on onnistuttu täyttämään virkapohjat psykiatria lukuun ottamatta. Mielenterveysyksikön lääkäripalvelut on hankittu ostopalveluna.

Tässä yhteydessä tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että monet mielenterveyspalveluja tarvitsevat **nuoret** eivät saa riittävää apua ajoissa tai jäävät väliinputoajiksi. Tämä johtuu osittain siitä, että Nuorisopsykiatrisen poliklinikan hoitoon pääsyn kriteereitä on tiukennettu. **Psykiatrisen sairaanhoitajan** palveluja pitäisi olla tarjolla matalan kynnyksen periaatteella riittävästi nuorille ja perheille.

Lasten ja nuorten hyvinvointi

Nuorisopalvelut

Etsivä nuorisotyö tekee erittäin tärkeää työtä, jonka toimintaa tarkastuslautakunta toivoo kaupungin tukevan edelleen ja että vakansseja vakinaistetaan henkilökunnan pysyvyyden ja toiminnan pitkäjänteisyyden turvaamiseksi.

Tarkastuslautakunta esittää, että kaupungissa kiinnitettäisiin huomioita yli 18- vuotiaiden monipuolisten harrastus- ja toimintamahdollisuuksien luomiseksi nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi talousarviota suunniteltaessa.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota, että nuorison hyvinvointipalveluihin varatut rahat käytetään jatkossa nuorison kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota erityispalveluiden tarjoamiseen perheille ja mm. psykiatrisen sairaanhoitajan saamiseen paikkakunnalle. Tarkastuslautakunta on havainnut, että alaikäisten syrjäytyneiden nuorten pääsy psykiatriseen hoitoon on vaikeaa.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota lasten ja nuorten liikunnan lisäksi myös muun harrastustoiminnan mahdollistamiseen.

Nuorten tila Äänekoskella -selvitys on tehty. Vuoden 2019 talousarviokehukseen on lisätty 150 000 euroa niiden toimenpiteiden toteuttamiseksi, jotka vaativat lisäresursointia. Rahoituksen avulla on perustettu perhekeskuskoordinaattorin toimi ja palkataan työllisyyspalveluihin nuorten yksilöohjaaja. Yli 18-vuotiaiden vapaa-aikatoimintojen tilatarpeesta on tehty selvitys kuin myös nuorisotilojen aukipitamisestä.

Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen hoitoyksiköiden henkilöstömitoitus ja henkilöstön saatavuuden turvaaminen

Hoitoyksiköiden henkilöstömitoitus ja toimitilat tulee olla riittävällä tasolla. Henkilöstön saatavuus on valtakunnallinen haaste. Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota erityisesti vanhuspalvelujen ja myös vammaispalvelujen henkilökunnan saatavuuteen hoitoyksiköissä ja kotihoidossa. Tarkastuslautakunta esittää, että selvitetään mahdollisuudet lähihoitajakoulutuksen aloituspaikkojen lisäämiseen alueen oppilaitoksissa ammattitaitoisen henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi. Henkilöstöä koulutetaan myös oppisopimuskoulutuksen kautta. Silloin vakinaisen henkilöstön mitoituksessa tulisi ottaa huomioon koulutukseen käytettävä aika.

Sosiaali- ja terveystalouden palveluissa hoitohenkilöstön sairastavuus on lisääntynyt edellisestä vuodesta. Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota korkeaan sairauspoissaolojen määrään ja esittää, että selvitetään syitä sairastavuuden suurelle määrälle ja ehdottaa, että niiden korjaamiseksi laaditaan suunnitelma yhdessä yhteistyötoimikunnan kanssa.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut:

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa on toimintakertomuksen mukaan pääsääntöisesti 18 vuotta täyttäneitä. Hoitoon on hakeutunut suunnitelmallisesti/hoitoon ohjattuna 17 alle 18-vuotiasta.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota perusterveydenhuollon psykiatrisen sairaanhoidon tarpeeseen. Tarkastuslautakunta esittää, että perusterveydenhuoltoon palkataan psykiatrinen sairaanhoitaja ottaen huomioon erityisesti nuorten tarpeet. Erikoissairaanhoidon pääsy on nuorispsykiatrian pkl:n kriteeristön kiristymisen myötä vaikeutunut.

Aikuissosiaalityö ja lastensuojelu:

Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota siihen, että kaupungissa on huolestuttava määrä lapsia/lapsiperheitä ja syrjäytymisvaarassa olevia tai jo syrjäytyneitä nuoria. Voidaan ajatella, että lapsiin ja lapsiperheisiin riittävän ajoissa suunnattu moniammatillinen ja riittävä tuki ehkäisee myöhemmin myös nuorten syrjäytymistä. Tulee kiinnittää huomiota tarvittaessa lapsiperheiden taloudelliseen tukemiseen, kotipalvelun riittävyys ja lastensuojelun henkilökunnan työolojen kehittämiseen niin, että henkilöstön riittävyys ja pysyvyys turvataan.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärä työntekijää kohti on suuri (60 lasta/perhettä/työntekijä). Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus on suurta ja vakanssien täyttämässä on vaikeuksia. Tämä vaikeuttaa suunnitelmallista ja pitkäjänteistä työtä sekä heikentää perheiden ja lasten luottamusta.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä aikuissosiaalityön, etsivän nuorisotyön ja oppilaitosten yhteistyötä tulee kehittää ja koota voimavaroja suunnitelmalliseen työhön.

Arjen tuki:

Kotihoidon asiakastyön osuus kokonaistyöajasta on edelleen alle tavoitetason (60 %), vaikka se on noussut edellisestä vuodesta ollen toimintakertomuksen mukaan sairaanhoitajilla 33 % ja lähihoitajilla 53 % (28/48 % vuonna 2017).

Hoitohenkilöstön sairauspoissaolojen määrä on kasvanut edelleen. Tarkastuslautakunta esittää, että asiaan paneudutaan ja selvitetään syyt sairastavuuden suurelle määrälle ja niiden korjaamiseksi toimitaan suunnitelmallisesti.

Kotihoidon kehittämisen painopisteenä on edelleen ollut kuntouttava ja asiakaslähtöinen toiminta. Kehittämistoiminnan vaikuttavuutta ei voi todentaa tulokortista, joten olisi suotavaa, että tämän niin kuin muidenkin kehittämistoimien vaikuttavuutta arvioitaisiin myös toiminto/kehittämiskohteittain.

Kasvun ja oppimisen lautakunta

Varhaiskasvatuksen osalta tarkastuslautakunta havaitsi, että vuorotyö on huomioituna varhaiskasvatuksen resurssoinnissa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomion siihen, että perusopetus järjestetään yhdenvertaisesti ja laadukkaasti eri kouluilla. Tämä tarkoittaa, että eri opetusmateriaaleja ja laitteita on tarpeen mukaan riittävästi saatavilla ja käytettävissä ja että erityisopetuksen ja kouluavustajien työpanos jakautuu ilmenevän tarpeen mukaan ja että sijaisten saanti turvataan kaikkiin yksiköihin.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota yhdenvertaiseen ja laadukkaaseen perusopetukseen, erityisesti sijaisuusjärjestelyihin ja opetuksen jatkuvuuteen. Riittämätön resurssointi näkyy sijaisten saatavuuden vaikeudessa ja henkilöstön ja oppilaiden hyvinvoinnissa.

Tarkastuslautakunta on havainnut, että kriittiset menestystekijät eivät tuo esille arjessa ilmenneitä ongelmia ja havaitsimme, että asiakasraatiin ei ollut saatu riittävästi osallistujia arvioimaan nykytilaa.

Suunnittelussa ja budjetoinnissa tulisi ottaa huomioon, että turvataan turvallinen ja oppimista edistävä oppimisympäristö kaikille lapsille, ja että erityistä tukea tarvitsevien lasten opetus ja tuki järjestetään vakinaisen henkilöstön toimesta.

Tarkastuslautakunta on huolissaan lasten ja nuorten hyvinvoinnista, opettajien sairauspoissaoloista ja opetuspalveluiden toimintaympäristön tiedottamisesta.

Talouden tasapainottamisessa tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että talousarviomuutokset pitäisi tuoda myös valtuuston tietoon ajoissa talousarviovuoden aikana, että asianmukainen budjetointi on mahdollista.

Tekninen toimi

Toiminnallisesti ja talousarvioon tehtyjen korjauksien kautta vuosi sujui odotuksien mukaisesti. Toimialalle asetetut tulokorttien tavoitteet lähes toteutuivat. Kaupungin kiinteistöjen omistusta ohjaava kiinteistöohjelma on myös valmistunut. Toimialaa koski Äänekosken kaupungin vakauttamissuunnitelma, jonka tavoitteet toimiala on täyttänyt.

Merkittävänä seikkana toimialan keskeisiin toimintoihin tulee huomioida tarpeettoman kiinteistökannan purkaminen ja sen kautta huomattava korjausvelan poistuminen. Teknisen toimen päätöksillä on suuri merkitys tulevien vuosien taloudelle. Investointilista on edelleen todella pitkä.

Talousalueiden vetäjät ovat raportoineet toiminnan ja talouden toteutumisesta poikkeamiin lautakunnan kokouksissa sen määrääminä aikoina, tosin tässä osa-alueessa olisi kehitettävää. Merkittävien investointien toteutuksessa riskitekijöitä ei ole otettu riittävästi huomioon ja kokonaisbudjetit ovat ylittyneet.

Tarkastuslautakunta pyytää teknistä lautakuntaa jatkossa kiinnittämään tarkempaa huomiota investointien suunnitelmallisuuteen, projektinsuunnitteluun ja -johtamiseen ja budjetin kokonaisuurantaan.

Tarkastuslautakunta kysyy aikataulua Äänekosken kaupunginvaltuuston kokouksessaan 10.4.2012 linjaamaan päätökseen, että Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n toimintaa kehitetään tavoitteena avoimilla markkinoilla toimivaksi kiinteistöpalveluyhtiöksi.

7 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Tilinpäätöksessä on arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista. Hallitus selostaa tilinpäätöksessä toiminnallisista, rahoitus- ja vahinkoriskeistä sekä ympäristöriskeistä riittävän yksilöidysti ja asianmukaisesti.

Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan järjestämisestä tilinpäätöksessä on esitetty sekä kaupungin tasolla, että lautakuntakohtaisesti.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomion vapaa-aikatoimen määrärahan määrään ja siirtoihin lautakunnan sisällä. Kulttuurityön vastuualueelta on tehty 78 000 euron liikuntatyön vastuualueelle. Liikuntatyölle on myönnetty 78 000 euron lisäksi lisämäärärahaa 111 000 euroa.

Opetuspalveluiden vastuualueelle on myönnetty 290 600 euron lisämääräraha vuodelle 2018.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että merkittäviä lisämäärärahoja ei ole tuotu valtuuston hyväksyttäväksi tilikauden aikana.

Tarkastuslautakunta edellyttää, että talousarviomäärärahojen noudattamisen valvontaa tulee edelleen parantaa. Suomen Kuntaliitto myös suosittelee, että talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Tällaisia poikkeustapauksia ovat esimerkiksi oleelliset kunnan rahoitustarpeeseen vaikuttavat muutokset. Olennaisiin määrärahan poikkeamiin tulee valtuuston voida vaikuttaa tilikauden aikana.

8 Henkilöstö

Henkilöstön osalta strategian toteutumista ohjaavat tulokortit. Kullekin kriittiselle menestystekijälle on määritelty mittarit, joilla toteutumista arvioidaan. Jokaiselle mittarille on puolestaan asetettu vuosittaiset tavoitteet. Samalla on määritelty keskeisiä toimenpiteitä menestystekijän saavuttamiseksi. Henkilöstötuloskortin mittareina toimivat:

- kehityskeskustelujen toteutuminen
- henkilöstökyselyn tulokset (osaaminen ja työolot, työyhteisön toimivuus, omat voimavarat sekä johtaminen)
- sairauspoissaolot.

Vuonna 2018 asetetut tavoitteet ylittyivät kehityskeskustelujen toteutumisen sekä johtamisen osalta. Henkilöstökyselyn mukaan osaamisen ja työolojen, työyhteisön toimivuuden ja omien voimavarojen osalta asetetut tavoitteet toteutuivat.

Henkilöstöraportin mukaan sairauspoissaolojen osalta tavoite ei toteutunut. Koko kaupungin sairauspoissaolot per työntekijä oli keskimäärin noin 19,1 kalenteripäivää. Perusturvan toimialalla sairauspoissaolot ovat edelleen lisääntyneet tehdyistä toimenpiteistä huolimatta, ja sairauspoissaoloja oli keskimäärin 23,2 kalenteripäivää/työntekijä.

9 Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkikonsernitasolla tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomioita merkittävään vieraan pääoman määrään. Konsernin lainakanta 31.12.2018 on ollut noin 150,4 milj. euroa (141 milj. euroa), joka on kasvanut 9,8 milj. euroa vuodesta 2017. Lainakanta per asukas vuonna 2018 on ollut 7 981 (edellisenä vuonna 7 343 euroa). Kaupunki ilman konsernia lainakanta on ollut 3 426 euroa/asukas, jossa on hieman laskua edelliseen vuoteen verrattuna. Kaupunkikonsernin suhteellinen velkaantuneisuus 96,15 (85,31) prosenttia kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Suhteellinen velkaantuneisuus koko kuntasektorilla on noin 30 prosenttia. Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen sietokykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. Alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta. Äänekosken omavaraisuusaste vuonna 2018 on ollut 50,36 (49,98) prosenttia.

10 Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointi

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on kuntalain mukaan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä.

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että kaupungin talous on saatu ylijäämäiseksi. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota verotulojen ja valtionosuuksien pienenemiseen. Investointimenot ja käyttötalouden kulujen kasvu, mm. leasingsopimukset, aiheuttavat suuria haasteita kaupungin taloudelle lähivuosina.

11 Yhteenveto

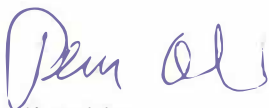
1. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota psykiatrisen sairaanhoidon tarpeeseen perusterveydenhuollossa ottaen huomioon erityisesti nuorten tarpeet.
2. Tarkastuslautakunta pyytää selvittämään, onko hoitohenkilöstön koulutuksen lisäämiseen mahdollisuutta osaavan henkilöstön saamiseksi ja riittävyyden turvaamiseksi.

3. Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä siitä, miten tehostetun palveluasumisen ja laitoshoidon paikkojen lisääminen järjestetään nyt ja tulevina vuosina niin, että paikkoja on 8-9 % yli 75-vuotiaiden määrästä ja että terveyskeskuksen sairaala toimii vain akuuttisairaalana. Samassa yhteydessä tulee selvittää kotihoidon kattavuus ja toiminnan tehostamisen ikäihmisten kotoa asumisen mahdollistamiseksi turvautusti ja inhimillisesti. Henkilökunnan riittävyyden turvaaminen lisääntyvän hoidon tarpeisiin?
4. Tarkastuslautakunta kysyy, miten nuorison hyvinvointipalveluihin varatut rahat käytetään jatkossa nuorison kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämiseksi, ja miten hyvinvointipalveluihin varatut rahat mahdollistavat yli 18-vuotiaiden monipuolisten harrastus- ja toimintamahdollisuuksien käytettävyyden?
5. Tarkastuslautakunta kysyy, miten perusopetuksessa on ennakoivasti puututtu sijais-ten saatavuuden vaikeuksiin ja henkilöstön ja oppilaiden hyvinvointiin.
6. Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä, miten tekninen lautakunta kiinnittää huomiota investointien suunnitelmallisuuteen, projektisuunnitteluun ja -johtamiseen ja budjetin kokonaisseurantaan.
7. Tarkastuslautakunta kysyy aikataulua Äänekosken kaupunginvaltuuston kokouksessaan 10.4.2012 linjaamaan päätökseen, että Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n toimintaa kehitetään tavoitteena avoimilla markkinoilla toimivaksi kiinteistöpalveluyhtiöksi.
8. Tarkastuslautakunta kysyy, miten yhteistyötoimikunnan roolia yhteistyön kehittämisessä erityisesti kasvun ja oppimisen osalta kehitetään niin, että yhteistyö ja vuorovaikutus esimiesten ja toimijoiden kesken paranee.

12 Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2018 valtuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto velvoittaa kaupunginhallituksen antamaan selvityksen arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä lokakuun 2019 loppuun mennessä.

Äänekoskella 28.5.2019

Ouli Pekka
puheenjohtaja

Kautto Vappu
jäsen

Kuusjärvi Minna
jäsen

Lehtonen Tuula
jäsen

Pönkänen Erkki
jäsen

Vepsä Hilikka
jäsen